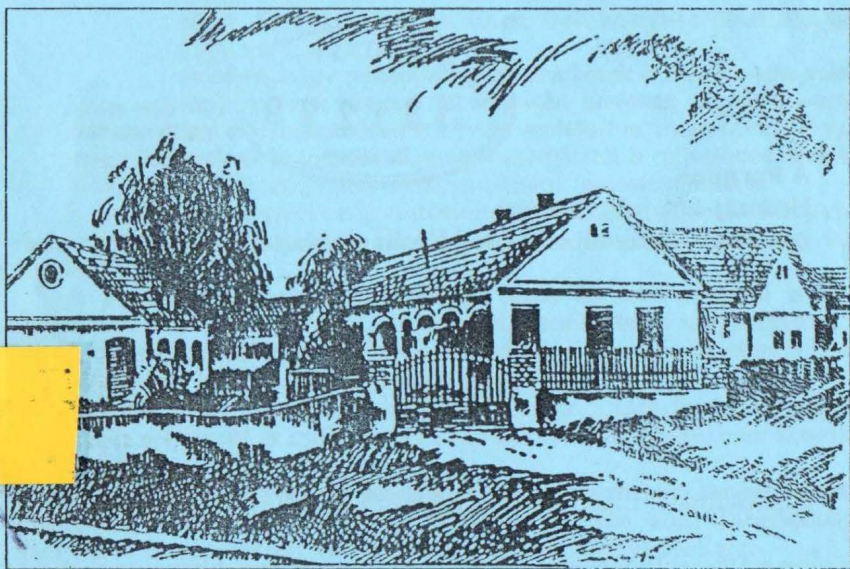

A
BORSODI
TÁJHÁZ
KÖZLEMÉNYEI

3

Edelény, 1998

A BORSODI TÁJHÁZ KÖZLEMÉNYEI 3

Szerkeszti:

HADOBÁS PÁL és
LAKI LUKÁCS LÁSZLÓ

Technikai munkatárs:

SLEZSÁK ZSOLT

A borítón:

Hodossy-féle juhászkampó.

A borsodi tájház rajza. Mezey István grafikusművész munkája.

HU ISSN 1418 - 2211

Felelős kiadó: LAKI LUKÁCS LÁSZLÓ, a *VRHK* igazgatója.

Készült a Városi Rendezvények Háza és Könyvtár számítógépes szöveg-
szerkesztőjén és sokszorosító műhelyében 1998-ban.

MÚZEUM A KÖNYVTÁRBAN – KÖNYVTÁR A MÚZEUMBAN

Kedves Borsodiak!
Tisztelt Vendégek!

A Városi Önkormányzat Képviselőtestülete és a magam nevében is szeretettel köszöntöm Önöket, akik e szerény, de Borsod településrész kulturális életében jelentőséggel bíró ünnepi összejövetelre eljöttek.

Valamennyiünket jó érzés tölthet el, hogy az oktató-nevelő munkánk színvonalát javító iskola és új tornaterem avatása után, ha kissé megkésve is, de a mai napon új helyen, tágasabb, kulturáltabb körülmények között folytathatja működését fiókkönyvtárunk, mely mostantól a **Ragályi Tamás Fiókkönyvtár** nevet viseli.

Köszönet és hála a borsodi Református Egyházközség vezetőinek, akik biztosították számunkra a helyet és köszönet a Városi Könyvtár dolgozóinak, akik színvonalasan berendezték a helyiséget.

A könyvtárral egy teremben nyert elhelyezést a **Bódva-völgyi Könyv- és Könyvtártörténeti Gyűjtemény**, mely korábban Trizsben, majd Égerszögön működött.

Ennek anyagát már második éve szükséghelyzetben, raktárakban őrizték. Most a borsodi Református Egyházközség és a Galyasági Településszövetség segítségével nyerhetett elhelyezést Borsodon.

A gyűjtemény alapítója **Slezsák Imre**, volt könyvtárigazgató, aki célkitűzéseiről így vall:

„Úgy gondoltuk, hogy miként a különböző korok műemlék könyvtárai őrzik egy-egy korszak könyv- és könyvtári emlékeit, ugyanúgy meg kellene őrizni a kistelepülések könyvtári emlékeit is, mert, mint ahogy a nagy könyvtárak megtették a maguk szolgálatát a művelődés érdekében, a kis falvak könyvtárai is nagyon fontos feladatot látnak el.”

E gondolatok jegyében gyűjtötték össze a környék kis könyvtárainak emlékét és helyezték el előbb a trizsi, majd az égerszögi volt iskolai tanteremben.

A vonzáskörzet, a volt Edelényi járás 63 településéről is sok megőrzésre érdemes tárgyat, dokumentumot sikerült megszerezni.

A tájház mellett egy újabb idegenforgalmi állomás lehet ez a hely. A gyűjtemény bemutatása tehát fontos.

Slezsák Imre nyugdíjas könyvtárigazgató fáradhatatlan alkotó munkáját e helyről is csak meleg szavakkal köszönhetjük és köszönjük meg!

Könyvtárunk névadója **Ragályi Tamás** reformkori lapszerkesztő, politikus és Borsod vármegye hírneves követe volt. Munkássága szervesen kapcsolódott városunkhoz, annak környezetéhez.

Az 1825. évi reform-országgyűlésen a nemzeti ügy egyik vezérbajnoka lett, s az 1830. évi országgyűlés vezéralakja, érte rajongott az ifjúság. Az 1832-es országgyűlésen megváltoztak a személyi viszonyok, új erők támadtak, akik mellett elhomályosult.

Ragályi nem akart kontár lenni ott, ahol valamikor mester volt. Félrevonult, elnémult. A haladást akarta, de a tempó túl gyors volt neki, nem tudott Kossuthal és a 48-as eszmékkel lépést tartani. Élete, munkássága napjainkban is példaértékű, időszerű.

1785-ben született Balajton, 1849-ben halt meg Parasznyán, Balajton temették el. Ő és családja emlékét a balajti temetőben őrizzük kegyelettel.

Kiskönyvtárunk mostoha körülményei a mai nappal megszűntek. Új köntösben, újabb tartalommal végezheti munkáját.

Meg vagyok róla győződve, hogy Borsod tanulóifjúsága és felnőtt lakossága rendszeres látogatója lesz a könyvtárnak, mert ezek a korszerűbb emberi körülmények nem önmagukért, hanem az itt élő emberek érdekében teremődtek meg.

Be kell látnunk, hogy csak kiművelt főekkel lehet fejlett országot építeni. Ez mindig is így volt. Ma méginkább így van.

Tanulásunk, ismeretszerzésünk, kulturális fejlődésünk érdekében fogadjuk el néhány neves író, költő véleményét a könyvek, az olvasás fontosságáról:

Kosztolányi Dezső mondja: „A könyvet mindig ketten alkotják, az író aki írta, s az olvasó, aki olvassa.”

Comenius így vall erről: „A könyvek révén sokan lesznek műveltté az iskolán kívül is, könyvek nélkül senki sem lesz művelt még az iskolában sem.”

De Goethe szavát is érdemes meghallgatni: „A könyvtárban úgy érzi magát az ember, mint a nagy tőke birtokában, amely hangtalanul megszámlálhatatlan kamatot hoz.”

Kedves Jelenlévők!

Önkormányzatunk feladata lesz, hogy a színvonalas működési feltételeket biztosítsa, a kulturális szolgáltatást pedig bízunk a könyvtárosra, aki mindent el fog követni azért, hogy otthon érezhessük magunkat a könyvtárban.

Aldásos, eredményes munkálkodást kívánok mindenkinek!

Elmondta: **Sztankóné Sándor Ibolya** önkormányzati képviselő, a kulturális bizottság vezetője.

Elhangzott Edelény-Borsodon, 1997. november 16-án a Bódva-völgyi Könyv- és Könyvtártörténeti Gyűjtemény megnyitóján.

Nyitvatartás: kedd, csütörtök 15 - 18 óráig.

A könyv- és könyvtártörténeti gyűjtemény a Borsodi Tájházban, illetve a Városi Könyvtárban tett előzetes bejelentésre látogatható.

50 éve született

FECSCKE CSABA

költő, publicista
(*Szögliget, 1948. március 10.)

Három írásával Őt és még három neves Bódva-völgyi társát köszöntjük, illetve emlékezünk rájuk.

Tanító bácsi

Simon László

(Perkupa, 1938. ápr. 14. – Edelény, 1997. júl. 11.)

Milyen régen is volt, amikor egy bágyadt őszi délutánon beállított az iskolaudvarra biciklivel egy szőke fiatalember, akit az igazgató így mutatott be: ő az új tanítótok. Nehéz volt elhinni ezt, hiszen a mosolygós ifjúnak jóformán még a legénytoll sem pelyhedzett az állán. Simon Lászlónak hívták, perkupai parasztcsalád gyermekeként végezte el a tanítóképzőt Sárospatakon. Mi voltunk az első tanítványai, és ez olyan, mint az első szerelem, feledhetetlen. Még most annyi év után is, ha összefutok valamelyik osztálytársammal, perceken belül ráterelődik a szó. Emlékszel? – s máris zúdul az emlékezés árja.

Először azzal ejtette kétségbe a szülőket, hogy tornafelszerelést kért tornaórára. No, ilyen se volt még! A nagy ellenkezés dacára is lett felszerelés, abban feszítettek még a szégyenlős lányok is. Év végére látványos gyakorlatokat tanított be velünk. A foci pályán mutattuk be. A pálya szélén ott szorongott a falu aprajánagyja. Tanító bácsi mindenkit ismert a faluban. Szerették, becsülték az emberek, kicsit a saját fiuknak tekintették, bizalmukba fogadták. Megszervezte az „úttörőt” Szögligeten. Nagyokat kirándultunk, jókat főztünk, játszottunk, énekeltünk. Voltunk igazi, sátoros úttörőtáborban is. Színdarabokat tanított be velünk és a felnőttekkel. Énekkart vezetett, a zene volt a gyengéje: amikor vezényelt, kipirult az arca, teljesen átlényegült.

Az ő keze alatt még a megrögzött iskolakerülők is rákaptak az iskolára. Élmény volt minden órája, főleg a történelmet szerették, a magyarok történetét. Ha történelem volt az első óra, már fél

nyolckor ott szorongtunk a padokban, hátha korábban érkezik tanító bácsi és mesélni kezd. És ő jött is korábban, mert még télen, hófúvásban biciklizve is korábban érkezett, és mesélt nekünk, mesélt kifogyhatatlanul. Kit érdekelt, hogy olyan hideg van a teremben, akár a jégveremben. Mert tüzelőre nem nagyon telt az iskolának, sokszor mi magunk vittünk fát, szenet, hogy meg ne fagyjunk.

Igazi néptanító volt, egy egész falut nevelt, tanított. Simon tanító bácsi birtokában volt valami nagy-nagy titoknak, amelynek nyitja alighanem a szeretet volt. Szeretett, vizsontszerették. Szeretjük még ma is, amikor már mi is bácsik, nénik vagyunk, és iskolás gyermekeink vannak. Ha keresni kéne, ezt a személyleírást adnám róla: ötvenöt év körüli, 170-175 cm magas, vékony testalkatú férfi, haja szőke, halántéktájt őszülő, szeme zöld. Különös ismertetőjele, hogy mindig mosolyog.

(Megjelent az Észak-Magyarország 1995. évi 137. számában.)

* * *

Tanítónő

Mató Jánosné, született Stépán Ilona

(Perkupa, 1922. aug. 29. - Pécs, 1994. febr. 6.)

1994-től a nevét viseli a perkupai általános iskola.

Életünk teli váratlan fordulatokkal, rejtett összefüggések irányítják sorsunkat.

Ilonka néni gyerekkoromtól hatással volt rám anélkül, hogy személyesen találkoztunk volna. Két éve a Fókusz hasábjain olvastam özv. Mató Jánosné, Stépán Ilona nyugdíjas tanítónő emlékező cikkét pályájáról. Ebben az írásban megemlítette a János vitéz egykori előadását a perkupai kultúrházban. A színdarabot Ilonka néni rendezte, egykori tanítványai adták elő. Sorait olvasva nagyot dobbant a szívem: de hiszen azt a színdarabot én láttam! Simon tanító bácsi vitt el minket megnézni, talán harmadikosok lehettünk. Tanító bácsi perkupai volt, maga is bábáskodott az előadás születésénél, s Ilonka néni tanítványa volt valamikor. Ködszitalós, morcos téli estén fakarusszal mentünk át Szögliget-ről Perkupára. A kultúrház zsúfolásig megtelt, még a rozoga

sze krény tetején is gyerekek csüngtek. A vaskályhában pattogva égett a tűz. A várakozás izgalmában kipirultak az arcok, csillogtak a szemek. Vártuk a csodát.

Ami azon az estén ott, a recsegő deszkájú kis színpadon meg is történt. Életre szóló élményt kaptam a kéréses kezű, sokoldalú falusi legényektől, leányoktól.

A cikk elolvasása után sebtiben levelet írtam Ilonka néninek. Pár nap múlva telefonált, aztán mikor legközelebb Miskolcra jött a fiáékhoz, személyesen is találkoztunk. Egy parkban beszélgettünk. Ilonka néni szavaiból hivatása szeretete áradt. A művészet szeretete, az emberek szeretete. Az élet feltétel nélküli szeretete. Őszinte csodálattal hallgattam. A hetvenegy éves nyugdíjas tanítónő kislányos rajongással beszélt nekem a pályájáról, egykori tanítványairól, akiket figyelemmel kísért az iskola befejezése után is, név szerint sorolta őket. Kiderült, verseket ír, jelent is meg belőlük itt-ott. Önéletrajzával, fényképekkel együtt néhányuk itt van a fiókomban. Őrzik Ilonka néni emlékét.

Mert tavaly óta sajnos, már csak emléke él. Bennünk, akik ismertük őt.

(Megjelent az Észak-Magyarország 1995. évi 20. számában.)

* * *

Költő a Bódva-völgyben

Cs. Varga István Kalász Lászlóról szóló kötetéről

A költő Kalász László, akinek nemrégiben ünnepeltük 65. születésnapját az edelényi Városi Könyvtárban. A Bódva-völgy az én szülőföldem is, a Bodakai erdőben eredő és Sajóecseg felett a Sajóba torkolló, a Cserehát és Galyaság dombsorai közt kanyargó szelíd folyó völgyének vidéke. Földemről és földimről van szó, azt hiszem, ismerem ezt is, azt is annyira, hogy szeretni tudjam.

A könyv szerzője Cs. Varga István tanszékvezető egyetemi tanár, aki bár maga dunántúli születésű, az edelényi gimnázium egykori tanáraként e táj ismerője és szerelmese, évek óta foglalkozik Kalász László költészetével. Ebben a könyvben, amely az edelényi Városi Könyvtár kiadásában, Laki Lukács László szerkesztésében az Edelényi Füzetek 17. darabjaként jelent meg, a szerző egy átfogó Kalász-tanulmány részleteit adja közre, a kötet második részében szűkebb versválogatásban ízelítőt ad Kalász költészetéből.

Kalász László, vagy ahogy kópés huncutsággal ő írja, Kalász Laczy ma már a Bódva-völgy élő legendája, benne él az emberek szívében és tudatában, éppúgy hozzátartozik a tájhoz, mint a Bódva meg a zilízi ezeréves tölgy. Népszerűségét magam is tapasztalhattam Szendrő és Edelény utcáit róva vele. Lépten-nyomon megállították, szinte minden szembejövő személyes ismerősként üdvözölte.

A kötet dióhéjban bemutatja a Bódva-völgy történelmét, kulturális értékeit, emlékeit, mesél a szülőfaluról, Perkupáról, a Kalász szellemi fejlődésében szerepet játszó személyiségekről, Szalonnáról, ahol évtizedek óta él, ahol pedagógusként feleségével együtt nemzedékeket nevelt szépre-jóra, emberségre. Legnagyobb terjedelemben természetesen Kalász sajátos hangvételő, a szülőföldből táplálkozó költészetéről esik szó. S a szeretetben fogant sorokból kirajzolódik a Kalász-oeuvre.

Íme egy jellemző részlet ebből az igen olvasmányosan, élvezetes stílusban megírt könyvből: „Amikor Szalonnán fölkerestem, a vonatvezető leszállt, elmondott egy szép Kalász-verset, aztán vidáman kezét fogott a költővel, visszaszállt vasparipájára és folytatta útját.”

Ahol fény van, ott árnyék is: a recenzenst mélyen elszomorította, hogy fiatal miskolci irodalmárokkal, bölcsészekkel beszélgetve kiderült, nem ismerik Kalász Lászlót. Mintha szava nem hallatszana túl szeretett szülőföldjén. Vigasztalásul, gondolatban kezét rázva a szép szavú költővel, ideidézem egy remekét:

Anyámnak kontya van

*kerek
sötét és dús mint egy meleg
eső utáni éjszakán
sötét és dús a lomb a fán
anyámnak szíve van meleg
piros és fáj ha nem merek
időnként szemébe nézni:
ő minden gondomat érti
csak akkor leszek kedvesed
ha kerek kontyod lesz neked
ha mint anyám: első jajomra
gyógyírt találsz minden bajomra*

(Megjelent az Észak-Magyarország 1998. évi 50. számában)

LÁSZAI JÁNOS

Egy, a városkörnyékről elszármazott humanista portréja*

Középkori művelődésünk egyik érdekes alakjáról, Lászlai János erdélyi főesperes-kanonokról a magyar humanizmussal foglalkozó szakemberek szűk körén kívül szinte senki sem tud. Személye számunkra azért fontos, mert Edelény városkörnyékéről származott: ez a tény a helyi kutatás figyelmét sokáig elkerülte. Jelen munkánkban pályafutását, rokonszenves egyéniségét és sokoldalú tevékenységét mutatjuk be vázlatosan. Az írás elkészítése során elsősorban V. Kovács Sándor és Tardy Lajos kitűnő tanulmányaira alapoztunk.

Nevét sokféleképpen említik a korabeli dokumentumok: Johannes de Lazo, Lazó, Lazoyanus, Lazói, Laszói, Laszai stb. Mi a Lászlai névalakot használjuk, mivel a mai nyelvhez ez az ejtés-mód áll a legközelebb.

1448-ban született az egykori Torna megye Lazo nevű falujában. Ez a település ma már nincs meg; emlékét azonban a Lászi-puszta vagy Lászi-tanya földrajzi név őrzi Perkupa és Szőlőszárdó között, azon a területen, amely a történelmi változások következtében a megszűnt Tornából került a mostani Borsod-Abaúj-Zemplén megyéhez. A falut írott forrás 1298-ban említi először Lazow alakban. Eredetileg Borsodban feküdt, de Károly Róbert 1337-ben átcsatolta Tornához. Feltehetően a török időkben néptelenedett el, illetve vált pusztává. Fényes Elek-nél a múlt század közepén Lázi-puszta néven szerepel, hat lakossal, majorsággal, malommal. Egy-két évtizeddel ezelőtt még éltek itt néhányan: napjainkban már csak gazdasági épületek találhatóak a hajdani falu helyén.

Családja rokonságban állt a gömöri Sánkfalviakkal, ezek révén pedig a Vités és a Geréb családokkal: az utóbbiak a Hunyadiakkal is kapcsolatban voltak. Ez a kiterjedt és befolyásos rokonság döntő hatással volt Lászlai életpályájának alakulására.

---

* Az írást Lászlai János születésének 550., halálának 475. évfordulója emlékére közöljük.

Gyermek- és ifjúkoráról nem sokat tudunk. Szüleit, vagy legalábbis az egyiket korán elveszthette, mert Barlabási János gyulafehérvári várnagy nevelt fiaként említi magát végrendeletében. Rokona, Sánkfalvi Antal – Mátyás király egyik legkiválóbb diplomatája, a későbbi nyitrai püspök – 1463-tól folyamatosan gondoskodott a tehetséges fiú iskoláztatásáról. Itáliában végezte egyetemi tanulmányait, ahonnan az 1470-es évek közepén magiszteri fokozattal tért haza. Egyházi pályára lépett, a gyulafehérvári káptalan tagja lett: kanonok, később telegdi főesperes.

1483-ban szentföldi utazáson vett részt Itáliában megismert barátja, Felix Faber (eredeti nevén Schmid) ulmi domonkos meghívására. Útitársaik olasz, német és flamand előkelőségek és kereskedők voltak: így lehet, hogy a zarándoklat mellett a kereskedelmi lehetőségek felmérése is céljaik között szerepelt. Az utazás minden részletét jól ismerjük, mivel a társaság két tagja, Faber és Bernhard von Breydenbach naplót vezetett, melyek később több kiadásban nyomtatásban is megjelentek.

1483 júniusának elején hajóval indultak Velencéből. Ciprus és Rodosz érintésével Jaffában szálltak partra. A szokásos zarándokhelyeken (Jeruzsálem, Bethlehem) kívül jártak a Holt-tenger partján, Hebronban és Gázában, a Sinai-hegy tövében levő templomokban és kolostorokban, majd Kairóba mentek. Itt megtekintették a piramisokat, hajóztak a Níluson, Lásza pedig felfedezte az egyiptomi magyar származású mamelukokat. Alexandriában újból hajóra ültek, és 1484. január 9-én érkeztek vissza Velencébe.

Faber útinaplójának több helyén – egyedül a zarándoklat résztvevői közül – elismeréssel és tisztelettel szól Lásza Jánosról. Dicséri tudását, gyors észjárását, szellemes, barátságos, nyílt egyéniségét. Rövid jellemzést is ad róla: „tösgyökeres magyar ember volt, szót sem értett németül, de jól tudott a magyaron kívül latinul, szlávul és olaszul. Nemes, erényes férfiú volt, kiváló szónok és matematikus”. Lászaival kapcsolatos részei miatt Faber és Breydenbach naplói művelődéstörténetünk fontos dokumentumai.

1489-ben Sánkfalvi Antal érdemei elismeréséül címeres levelet – s vele nemességet – kapott Mátyás királytól. A címer használatának joga a rokonokra, köztük Lásza János „erdélyi főesperes kanonokra, a tudományok mesterére” is kiterjedt. A címer

leírása a következő: álló, kerek talpú tárcsapajzs kék mezejében balról benyúló, könyökben behajlított aranyruhás kar három, egymást keresztező, véres hegyű ezüst nyilvesszőt tart.

1500 tavaszán Lászlai Rómába távozott, azzal a céllal, hogy terveit – kápolna alapításához és újabb keleti utazáshoz – VI. Sándor pápa engedélyét kérje. Ügyei kedvező elbírálást nyertek. Második szentföldi útjára valamikor 1500 és 1508 között kerülhetett sor, mivel ezekben az években nem említik nevét a híradások. Források híján erről az utazásról semmit sem tudunk.

1508-ban újból megszokott környezetében találjuk. Csak ekkor foghatott hozzá élete főművének, a legszebb erdélyi reneszánsz kápolnának egyikének létrehozásához. A gyulafehérvári székesegyház északi mellékhajójához csatlakozó toldaléképületet alakított át kápolnává. Az eredetileg román stílusú helyiség e munkák során későgótikus-korareneszánsz külsőt öltött. A kápolna híven tükrözi alapítójának humanista műveltségét és kifinomult ízlését. A mennyezetre, oszlopfejekre és oldalfalakra azoknak a személyeknek a címerei kerültek, akik pályáján segítettek Lászlait. A belső térben sok szobrot helyeztek el. A falakat saját verseivel díszítette az alapító. Értékes felszerelési tárgyak egészítették ki a berendezést. A kápolna fenntartását építtetője és mások adományokkal biztosították.

1517-ben Lászlai Rómába utazott, ahol a Szent Péter bazilika magyar gyóntatójaként működött egészen haláláig. Nem tudjuk, miért hagyta el Gyulafehérvárt. Az „örök városban” hunyt el 1523. augusztus 17-én, 75 éves korában: pestisjárvány áldozata lett. A Santo Stefano Rotondo templomban helyezték örök nyugalomra. Címerével ékesített sírlapja ma is látható.

Külön kell szólnunk Lászlai költészetéről, melynek a magyar irodalomtörténetírás egészen a legutóbbi időkig nem szentelt figyelmet. Elsőként az 1964-ben megjelent akadémiai irodalomtörténeti kézikönyv I. kötete méltatta röviden jelentőségét. V. Kovács Sándoré az érdem, hogy napjainkra elfoglalhatta az őt megillető helyet reneszánsz kori irodalmunk történetében.

Költeményei – számszerint nyolc – három forrásban maradtak ránk:

1. Három rögtönzött epigrammáját lejegyezte Faber 1483-as közel-keleti útinaplójában: társait bámulatba ejtette Lászaí bravúros verselőkésége, gyors alkotói módszere.
2. Már említettük, hogy 1512-ben elkészült gyulafehérvári kápolnájának oldalfalait saját verseivel díszítette. Ezt a négy epigrammát feltehetően 1511-ben írta.
3. Végül ugyancsak maga szerezte a római sírlapján olvasható sírfeliratát, mely így hangzik magyarul:

*Vándor, római kő alatt van itt ő,
Látod, bár született jeges Dunánknál,
Megnyugszok, ha megérted ezt te is majd:
Volt s lesz Róma közös hazánk minékünk.*

(Csonka Ferenc fordítása.)

A költészet tehát végigkísérte Lászaít szinte egész életén. Úgy látszik, hogy csak egy műfajú költő volt: epigrammáin kívül más nem ismerünk tőle. Faber naplójában megörökített gyors alkotómódja is ezt támasztja alá: nem szerette a versekkel való bíbelődést, mondanivalóját azonnal végleges formába tudta önteni. Nem valószínű, hogy a fennmaradt nyolc költemény teljes poétai termése lenne: többi műve elkallódhatott az évszázadok folyamán.

V. Kovács Sándor így értékeli Lászaí költészetét:

„...korában a versírói mesterségben való jártasság a műveltség bizonyos szintjén elengedhetetlen volt. Lászaí költői tehetsége nem jelentett feltűnő újdonságot. Hogy mégis számontartjuk humanista költőink között, azzal magyarázható, hogy tehetségesebb volt az átlagnál, alkalmi verseiben több a poézis, mint a mesterség, s ezért helyet kérhet magának – ha mégoly szerényet is – a magyarországi reneszánsz költészet történetében.” Költői munkássága „csak színezi Mohács előtti költészetünkről kialakított korábbi felfogásunkat, jelentősen azonban nem változtat rajta.”

S hogy teljesebb legyen a Lászaírói alkotott kép, még egy érdekességet említünk. Szóltunk már arról, hogy nagybátyja és pártfogója, Sánkfalvi Antal diplomataként is működött, több különös külügyi feladatot sikeresen oldott meg. A korban szokásos volt, hogy a diplomaták hozzátartozóikat, rokonaikat is bevonták

munkájukba, valóságos „diplomata-családok” alakultak ki. Ennek alapján Tardy Lajos lehetségesnek tartja, hogy Lászlai közel-keleti útjain diplomáciai információkat is szerzett Sánkfalvi megbízásából.

Befejezve Lászlai János életútjának és munkásságának áttekintését, megállapíthatjuk, hogy igazi reneszánsz ember, sokoldalú humanista személyiség volt: pap, utazó, költő, mecénás, építetető és talán diplomata egy személyben. Érdemes arra, hogy szülőföldje számon tartsa és megőrizze jó emlékezetében.

Felhasznált irodalom

- Die Pilgerfahrt des Bruders Felix Faber ins Heilige Land. Anno MCDLXXXIII. Berlin, é. n. (1964)
- Entz Géza: A gyulafehérvári székesegyház. Bp. 1958.
- Fényes Elek: Magyarország geographiai szótára III. köt. Pest, 1851. 14. old.
- Györffy György: Az Árpád-kori Magyarország történeti földrajza I. Bp. 1963, 1986. 785. old.
- V. Kovács Sándor: A humanista Lászlai János. == Filológiai Köz-
löny. 1971.
- V. Kovács Sándor: Egy epigrammaköltő a Jagelló-korban. (Lászlai János latin versei). == V. K. S.: Eszmetörténet és régi magyar iro-
dalom. Bp. 1978. 396-427. old.
- Nagy Gy.: Lazói János címere. == Turul. 1890. 208-210. old.
- Nyulásziné Straub Éva: Öt évszázad címerai. Bp. 1987. 47., 124. old.
- Tardy Lajos: Régi magyar követjárások keleten. Bp. 1971, 1983. 63-70., 180-184. old.
- Hadobás Sándor: Lászlai (Lazói) János utazásai a Szentföldre. ==
Földrajzi Múzeumi Tanulmányok 10. szám. Magyar Földrajzi Mú-
zeum. Érd. 1991. 19-21. p.

CSERMÁK ANTAL EDELÉNYBEN

Közzéteszi: Laki Lukács László

Száz éve, 1898. április 28-án halt meg Abonyban **ABONYI LAJOS**, eredeti nevén Márton Ferenc író, szerkesztő. Kisterenyén született 1833. január 9-én. A magyar falusi élet ábrázolásában Mikszáthnak és Gárdonyinak is előfutára. Műveiben kevésbé idillikus, a valóság kemény ábrázolása felé fordul. Ő tarthatjuk a magyar naturalista széppróza előfutárának. Kezdeti sikerei után valahol az irodalom határvidékén maradt, később úgyszólván el is felejtették. Legfontosabb regényei közül való az 1864-ben írott **A mi nótáink** című műve, amely **Csermák Antal** életútjának története.

Csermák Antal zeneszerző, a 19. század eleji magyar romantikus zene kimagasló alakja (* ?, 1774 (?), – † Veszprém, 1822. október 25.). Származását homály fedi, életkörülményei sincsennek tisztázva. Csermák, Bihari Jánossal (1764-1827) és Lavotta Jánossal (1764-1820) együtt, annak a „virtuóz triász”-nak tagja, amely a 19. század első évtizedeinek magyar zenéjében korszakos jelentőségre emelkedett. Biharinál tanultabb volt, szerzeményeit maga jegyezte le. Táncai azonban idegenszerűbbek, mint Biharié. A magyar népzenevel nemigen volt kapcsolata, inkább a nyugati hangszeres irodalom felé orientálódott. Egyike a legelsőeknek, akik az új verbunkos-stílust nyugati kamarazenei apparátuson szóllaltatja meg.

Abonyi Lajos **A mi nótáink** című regényének **Az öreg koldus** című fejezetében Csermák Antal edelényi tartózkodását jeleníti meg. A regényíróra és a zeneszerzőre emlékezünk e regényrészlettel.

X.

Az öreg koldus

A legregényesebb vidékek egyikén fekszik Edelény városka, a vidoran folydogáló Bódva patak mellett. Míg két oldalon a természet által gyönyörű panorámává alkotott erdős bércekre s azok aljába ültetett falvakra s a regényesség és történelem által szentesített Sajó völgyére tekint; addig le, dél felé, a rónás mezőség nyílása kezd előtte elterülni, mint egy kiinduló gondolat, mely az elnyúló jövőbe merülve, véget nem érhető képzeletté mosódik el.

A nap mosolyogva tündökli be a tájat, sugaraitól ragyognak a városkák és falvak fehér tornyai; de e pillanatban úgy tetszik, mintha az edelényi templom tornya ragyogna legjobban s moso-

lyogna legvidámabban, s vidor tekintetével minden oldalra, amerre néz, még üdvözlőné is az országutakon robogó kocsikat, úgy, mintha mindazok, melyek felé közelednek, egytől egyig az ő szívesen fogadott vendégei lennének.

Üdvözlő mosolyaiból még annak a szegény koldusnak is jut, aki bandukolva halad az országút melletti gyalogúton, akit beszáll, belep a robogó kocsik által felvert úti por, s kit a robogó kocsikban ülők figyelembe sem látszanak venni, igazolván neki azon közmondást, hogy szemérmes koldusnak üres a tarisznyája. Mely utas venne figyelembe egy olyan koldust, ki nem ül ki az út szélére, nem hallat szájalomra gerjesztő siralmas énekeket, melyek harsány jajveszékeléseikkel még a köveket is megindítanak.

A koldus tehát csak megy, megy tovább, görcsös botjával és üres tarisznyájával.

Megy ő is azon irányban, amerre a robogó kocsik valamenynyen igyekeznek.

Az edelényi egyház nem minden ok nélkül öltött magára ily ünnepies, elfogadó színezetet. Valóban egy szép, egy megható vallásos ünnepély készül annak szent falai között, mely már több nappal ezelőtt mint villám-hír futá be a vidéket s közérdekeltséget ébresztett maga iránt.

Mindenki örömmel kapott e híren: a vallás, mint a lég és természet – közös gazdaggal, szegénnyel; azért gazdag és szegény egyenlő buzgó lelkesülést érzett, mely hevével ellenállhatatlanul ösztönzé őket részt venni az áhitat szent malasztjában.

Az edelényi egyház új orgonát nyert, s nagyszerű ünnepély készül annak felszentelésére.

Már napok óta beszéli a hír, hogy mily szép, mily fényes ünnepély fog az lenni, mint fel lesz koszorúzva virágokkal a gyönyörű új orgona, hány meg hány pap fog buzgó, áhitatos zsolozsmákat mondani, hány éneklő fogja zengeni a leggyönyörűbb énekeket, hány fehér ruhás és koszorús leányka az oltárt környezni, mint egy angyalsereg. S azután rázendül a zenés mise, melyben maga az öreg gróf fog orgonálni.

És a hintók, kocsik, a gyalog nép, mind sietve siettek a városka felé, hogy valamiképp el ne maradjanak ezen ritkán látott szép ünnepélyről. A hintókban az urak és asszonyágok öröm-moso-

lyogva tekintgettek egymásra. A kocsikban a jobb módú gazdák meg-megcsapdosták füрге lovaikat, hogy utána biztassák őket az elrobgó úri fogatoknak. A gyalog népség pedig, ünnepies öltözetében, sebes léptekkel haladt a gyepes mezőn végig, a fehér kötényes, lobogó ingvállas s felszalagozott leánysereg játékos cikázással úzi egymást, mindég-mindég közelebb a cél felé.

Egyedül az öreg koldus bandukolt a gyalogúton, lassacskán, el-elmaradozva egy mindig újabb-újabb népcsoport után. Talán egyedül ő nem tudta, hogy valami ünnepély van készülöben, s talán ha tudta volna is, nem sokat törődött volna az egésszel, mintha már régen elfelejtette volna, hogy neki is van joga ily ünnepély örömeiben részt venni. Talán az sem jutott már eszébe, hogy egykor ő mint bámul, dicsőített művész vett részt ily ünnepekben, sőt az sem jutott tán eszébe, hogy érzékeny meghatottságában egyszer ő maga mondotta egy darabjáról, hogy ő azt a mindeneket teremtő s mindenekre gondot viselő Úristen számára komponálta – Mi jutna már egy őrültnek eszébe, kit a múltból csak álmoként felcikázó téveteg emlékek még jobban-jobban belebonyolítanak zavaros képzeteibe. Melyik az álom? melyik a való? hogy tudná ő azt!

Míg ő lassan bandukol a városka szélén, az alatt már megtelik a templom ragyogó arcú s buzgó ajkú, áhítatos néptömeeggel, az ajtókon besuhognak a selyem ruhák s bekopognak a magos sarkú piros csizmák, s az orgona méla hangjai, mintegy a felhők magasságából alázengő túlvilági ének, a lég ringató karjain olvadozva terjengenek szét, más hang, más legkisebb nesz nem hallatszik az ünnepléses csendben, csak e szent, e kenetteljesen simuló hangok áradnak, ömlenek át mindenfelé az enyhe légben, mely e kis városka fölött pihen.

Az öreg koldus megáll, bámulva felüti fejét, mintha egy elrepülő álmod keresne maga körül; azután szemeit, füleit erőlteti a fölötte elterülő magasság felé, kopaszuló homlokát törölgeti, mintha eszmélni akarna, mintha érteni szeretné azon titokteljes rejtélyt, mely szelíd hálózatával borult reá. – Bámul, odamered, elámul; valami csodás, titokteljes zene lágy ringását sejti hangzani, azt sem tudja honnan, azt sem tudja merről; kételkedve néz az égre, ha vajon nem lát-e zengő angyalokat a felnyílt magasságban,

- kételkedve néz maga körül, keres... keres figyelmesen... de nem talál semmit. S a csodás, olvadó hangok mégis hallatszanak, s mihelyt egy lépést tesz előre, annál tisztábban, annál hallhatóbban - azután megint tesz egy lépést, megint egyet. Most már mosolyog, most már nemcsak hall, hanem érez is. S az öreg koldus a keblére simuló érzés által vonatni hagyja magát, a csodás-édesen olvadó hangok felé.

A templomban ezalatt, mint harmattól lehajtott virágkák, szépen leborulva imádkoztak a fehér koszorús leányok, áhítatos zengéssel hullámmozgott az epedő ének ég felé, s mindezen hangoknál szebben, malasztosabban zengedett az új orgona, együtt a hangjaihoz simulva vegyülő zenés karral.

Az öreg koldust ez ének egészen odacsalogatta a templomajtóhoz, - ahonnan, mint valami előtte szokatlan, soha nem látott, soha nem hallott dolgokra, merő szemekkel és merő ajkakkal bámult befelé.

Mindenki át volt hatva: a buzgóság, az Isten szent színe előtt való leborulás gyönyöre jótékonyabb minden gyönyörnél. Midőn a kebel, lerázva magáról minden földi salakját, menekül minden csáb ingerlő izgatásaitól, minden aggodalom feszítő gyötrelmétől: megtisztul a lélek, megtisztul a szív, édes nyugalomban pihen meg mindkettő, s jötevő átszellemülésben érzi magát emelkedni az istenség szent eszménye felé.

Ezen hatást idézte elő az az édes hullámmozgású zene, mely a szent falak között minden kebelbe odarezgé magát.

A zenészek magok is meg voltak hatva, a karvezetők, éneklők arcai ragyogtak, s maga az öreg gróf, amint ott ült az orgona mellett, az ábrándok magasztos világába tévedt, s nem is gondolván a földi létre, a légbe meredtek merengő szemei, s szárnyaló lelkét az áhítat kegyeletes élveiben gyönyörködtet.

Mindenki így át volt hatva, aki ott körülötte állott a karon. Azért senki nem vette észre azt a rongyos öreg koldust, aki lassanként oda fel, a karba vonatta magát a zene által. Egészen oda, a tisztán és drága ruhákba öltözött urak közé. Azután megállt az orgona mellett, az öreg gróf háta megett, s merő odaadással figyelve hangzatos zenéjére, le nem bírta többé venni róla szemeit.

Mintha oda lett volna szegezve, úgy állt ott meg mozdulatlanul, görcsös koldusbotjára támaszkodva.

Most elpihent a zene, utóhangjai elhalólag átrezgék a boltíveket s lassan-lassan elenyésztek, mint egy haldokló végsóhaja.

A lélek felébredt, feleszmélt ég felé szárnyaló álmaiból, s megkönnyülve visszazállott a földre.

E szünet alatt a karvezetők és éneklők siettek elmondani bókjaikat az öreg grófnak, ügyes és remek játékaért.

Még a botjára támaszkodó rongyos koldus is helyeselve integett fejével.

Ez ágról szakadt alakot még csak most pillanták meg, s csodálkozva néztek egymásra, mintha kérdeznék: hát ez hogy jutott ide?

A gróf is csodálkozva meredt rá szemével.

Némelyek szájalommal mosolyogtak rajta, mások pedig kellemetlennek érezték jelenlétét. Az emberek gyarlók, és különbözőtetést keresnek még Isten színe előtt is.

Nagyon elütőnek, nagyon különbözőnek érezték magoktól az öreg koldust.

Az öreg koldus nem is oda való volt, nem illett oda. Az öreg koldus rongyos és szennyes volt. Egy zsírtól keményedett rossz parasztkalapot tartogatott kezében, egy kopott szűrfoszlány volt nyakába vetve, az alatt egy gombtalan rossz fekete mellény, melyet úgy kaphatott valahol ajándékba, csakhogy tovább menjen; a rongyos csizmából kikandikáltak lábujjai s egy pár szurtos, durva, összerongyollott fehérenemű volt többi öltözéke... S arcának egész kinézése ily szurtos volt; kócos, rendetlen, deres haja összevissza kuszálva; szintoly rendetlen deres szakáll és bajusz fedte állát, arca és kezei pedig borítva voltak a szennyes úti porral. – S oldalán az üres vászontarisznya méltó kiegészítője volt e nyomorú alaknak.

Csakhamar az inasok közül egy, ki a kérdőleg bámuló urak szeméből ez ember ottlétének nemtetszését magyarázá ki magának, meg is mozdult a komornik, és odament szegényhez, hogy eltávolítsa, megfossza gyönyörétől. De szépen, szelíden bánt vele, mint ahogy Isten szent házában illik.

Azonban egy a karéneklők közül, Zomb, a kassai zenetanár, ki pár perc óta bámulva vizsgálgatá az alakot, egyszerre csak megrendül testében, izgatottan odamegy a komornikhoz, egy kézintéssel eltávolítja, azután pedig felhevülten szól az öreg grófhhoz, aki bámuló szemeivel még mind e percig arra volt fordulva.

- Az istenért! Isten szerelmére! Méltóságos gróf... tudja-e, ki ez a koldus? ez senki más, mint a híres Csermák.

- Lehetetlen! szólta a gróf megrendülve és felkelve ülő helyéből.

Azután odalépett a koldushoz. Ránézett merően. A koldus bárgyúan tűrte.

El kellett fordulnia, hogy könnyeit letörölje.

Megösmerte.

Csakugyan Csermák volt.

Mint villany terjedt el a karon levők közt a hír, s mindenki kíváncsi szemeket fordított az öreg koldus felé. Az tűrte békével, nem bánta, sőt tán nem is tudta, mi történik körülötte, nem is tudta mily csodás, viharos érzelmeket költ fel. Megütődést. Megdöbbenést. Szánalmat és még könnyeket is.

A gróf nem érzett többé erőt magában, hogy az orgonát kezelje; felszólítá maga helyett Zombot, az sem érzett magában elég nyugodtságot. Egy harmadikra kellett ez utolsó játékot bízni.

Keblök megkönnyült, midőn az utolsó zengés elhalt, sietve tolultak ki a templomból; nem vitték, hanem úgyszólván karjainkon emelték magokkal az öreg rongyos koldust.

Egész diadalmi menet volt ez, sürgő-forgó örömpesésekkel és ezek zajos nyilvánításával.

A csodálkozó népség el nem tudá gondolni, mit akarhatnak a gazdag urak e rongyos öreg koldussal, hogy egész tisztelettel veszik körül, s a legszebb hintóba segítik felülni s mintegy diadallal viszik a kastély felé.

Nem értettek ők abból a hangos kiáltásból semmit, amelyet annyiszor hallottak ismételve. Meglehet, gondolák, idegen nyelven van, azért nem tudják mit jelent:

- Csermák! Csermák.

Abban a pillanatban pedig, amint Csermák a hintóba felült, egy másik hintó felől, melybe négy deres ló volt fogva, elfojtott sikoltást hallhattak a közel levők, s ugyanazon pillanatban láthat-

tak is egy megrettent nőt, aki izgatott gyorsasággal szökött be a batárd ajtaján, s onnan kihajolva lázas sebességgel szólott a kocsisnak:

- Ne... ne!... most már ne a kastélyba, hanem haza... haza... gyorsan... gyorsan!...

A nő, ki az iménti jelenetet rémülve látta s nagy erejébe került, hogy le ne rogyjon, most a hintóban elirtózó kétségbeeséssel csapta arcára kezeit.

- Hogy érdemleném én meg!... Istenem! hogy érdemelném én meg a boldogságot. Nem! nem! én nem érdemelhetem azt.

A hintó elszárguldott, sebesen.

A kastélyba érve pedig, az öreg rongyos koldus, mint egy kis gyermek, gyámolító, gondos kezeknek adaték által, mivelhogy a nagy ebédnél kelle megjelenie. Kifürösztetett, kimosdattatott, körmei levágattak, kócos hajzata kifésültetett, megnyíratott, haja megkenetett, szakállá szintén. A gróf legszebb, legdrágább ruháit küldé számára a szobába, ahol az átvarázsló műtét végbement.

És egy pár óranegyed múlva Csermák csinosan, úriás külsővel jelent meg, s mondhatni némi gavallérság volt rajta észrevehető. Vagy tíz-tizenöt évvel megifjodva látszott lenni.

Viselete illedelmes és finom volt s azon percekben úgy vissza tudá találni magát ily körbe, mintha abból soha nem is távozott volna. Nem tudták róla, hogy csak egy gép az, ami így cselekszik.

Ebédnél a gróf a legkiválóbb, legmegkülönböztetőbb helyek egyikére ültette. Mindenki szeretettel és tisztelettel igyekvék elhalmozni. Tartozásukat érzék ez által leróva lenni, mellyel a dicsőséget érdemlő nagy művész iránt kötelesek. Kárpótolni szereték volna őt e percekben mindazon méltányló figyelemmel, melyet már oly régen nélkülözött.

Száanalom és könny nélkül nem is tudtak erre gondolni.

Hogy a kéz, mely hajdan, aranyozni érdemes vonóval, csodás, nagyszerű művészete hatalma által nemcsak könnyeket csalt ki a szemekből, nemcsak egekig lelkesített, hanem hírnevével, dicsőségével messze vidékeket ragyogott be, s e hírnevet, még a kis haza határain is túl, vitte a művészet nagy, fényes világába, - ez a kéz most egy görcsös dorongot vonszol koldusbot gyanánt; hogy a fő, mely babér, borostyán koszorúkat érdemelne, minden ékes-

ségül egy kuszált szennyes hajtömeget hordoz, egyedüli párnáját, melyre pihenni lehajtsa magát.

Hátha még azt tudták volna, hogy e főben egy szerencsétlen, örök-izgatott lélek cikázva új háborgó, nyugtalan gondolatokat, – melyek aztán nem pihenve soha, viszik, ragadják magokkal, és üldözik, mint a barangkórót a szél, úgy, hogy nyugalma soha nincsen, és örök vándorlása, örök kóborlás a sorsa.

Azután sejtették ezt is, és még jobban sajnálkoztak keserű sorsán.

S elgondolkoztak a sors felett, mely sokszor a dicsőség legnagyobb férfiaiit sújtja méltatlanul legszörnyűbb csapásaival.

Néha még az élet megadja a szenvedésnek elégtételét, a magasztos elismerést, a dicsőséget. Sokszor azonban csak a halál.

Fájón mosolyogtak magokban, ha elgondolták, hogy e jelenet csak halvány színezete annak a megdicsőítésnek, csak egy kis eltűnő perccskéje a boldog és diadalban sugárzó életnek, melyet e szegény megtört lélek érdemelt volna.

Épen ezért mennél szebbekké, mennél boldogítóbbakká igyekvének tenni neki e perceket. Szivességeikkel halmozák el, melyekből a szerető ragaszkodás nemes vetélkedése sugárzott ki.

Ebéd után pipát nyújtottak neki, s ő ismét visszaemlékezett báró Podmaniczky pipáira, – újra előhozogatók régi révedező emlékeit, s e szavai összevissza zavartságában legjobban elárulá megroncsolt lelkét.

Most nyájas mosollyal közelgett feléje a gróf, háta megett tartott kezeiben még mintegy rejtegetni ohajtva előtte a hegedűt.

A gróf szelíd kérést intézett hozzá, hogy játszanék valamit.

Csermák búsan és tagadólag rázta meg fejét.

A gróf mély sajnálkozással ütődött meg s szinte félve, vonakodva ismételte kérését.

Csermák kérlelhetetlen maradt.

De volt ott egy, aki gyengéit jól látszott ismerni, aki őt a templomban felismerte: Zomb, a zenetanár, ki még mind e percig azon érzelm hatása által hagyá hullámoztatni kebelét, melyben a szánakozás fájdalma s e percek enyhe öröme, jótékony megindulása volt összevegyülve.

Ez elevenére tudott tapintani.

Tréfás mosolygással szólott hozzá:

- Csermák úr azért nem akar játszani, mert nem tud!

Erre Csermák riadva ugrott fel, szemei villámként ragyogtak, és dacos gúnnyal szólalt meg:

- Mit? én nem tudnék!..

A gróf nem rejté el többé a hegedűt, ott tartá maga előtt a kezében.

- Hol? hol van az a hegedű? kiáltott Csermák lázongó túzzal, s meglátva a gróf kezében, mohó sebességgel átvette, álla alá szegezé s míg arca és szemei lángolva égtek, a vonót ráilleszté a húrokra és végigszaladt vele rajtok.

Csak az első vonásra már megrendült mindenkiben a szív, a vér, a lélek.

Ezután megzendült a remek hegedű.

Milyen egy játék volt az! A fellázadt Csemák minden művészi erejét össze látszott szedni, mintha önmagát felül akarta volna múlni a nagyszerű hangok- s nagyszerű vonásokban. Nem sírt - nem rítt... hanem nyögde, jajgatott a hegedű; a négy kis húr oly csodás, oly érzelmes panaszokat zengett, mintha a legnagyobb fájdalmak, érzelmek önmagok beszéltek volna. Mintha hattyúk zengették volna haldokló dalaikat, mintha párjavesztett fülemilék kara zengte volna siralmas fájó panaszait, mintha angyalok serege sírt volna.

S a hegedű, panaszló, síró hangjaival, zengett elandalítón, bűvös-bájosan, mint a tündérezene, melyhez habléányok énekelnek, melynek hangjai messze, messze távolról magokhoz csalogatják a tenger ringó hajóit, lecsendesítik a vihart, elűzik az égről a borús felhőket, elnémítják a haragvó ég mennydörgéseit, megrendítik a kemény szirteket, és megszelídítve csalják fel a tenger mélyének haragos szörnyeit. Ily hangokra megindul minden; ég-föld felmosolyog. Az emberek keble túlárad a nemes, édes megihatottság gyönyörteljes érzelme által, s megtelve, kiözönli magát a szem könnyeiben.

Mindenki el volt fogulva, mindenki sírt.

- Én hallottam Rode-t Párisban, de ily vonása még neki sem volt - szólt az öreg gróf környezőihez fordulva; - még neki sem volt ily vonása.

Ezután ráhúzta Csermák a toborzót, hogy szinte látta a képzetet ama cifra lábmozgásokat, melyek e hangokat sarkantyúpengésekkel kísérni szokták. Jött a friss: abba meg mint villám vágott bele, szilaj hangok riadtak fel a húrokon, szinte félni lehetett, hogy ily kemény, kitérő ráadásokat nem áll ki az a gyenge száraz fa, amit kezében tart, hogy ott összetörik, összeomlik a kezében, vagy minden húrja felpattog a merész kitérésekben.

S midőn a zene elhallgatott is, sokáig senki sem bírt feleszmélni meghatottságából.

Mélyen hallgattak; ki sírt, ki bámult, ki pedig feszengett örömeivelében.

Csak egy fiatal gróf fiú a vendégek közül nem bírta visszatarítani felfokozott érzelmeit. A gyermeki őszinte öröm leghamarabb talált rést magának a kitérésre. S hogy ne talált volna egy olyan gyermek keble, kit már ily zsenge korban is úgy meghatott a zene.

A gróf fiú, – igazi tiszta, őszinte gyermeki örömmel, büszkén mondvá szívééről, hogy azt úgy hatotta meg a zene, mint magyar szívet, – odalépett Csermákhoz, s mielőtt az még csak sejdítette volna is mit akar, kezét ajkaihoz emelte és megcsókolta.

Az egész társaság mintegy e jelre látszott eszmélni, és ekkor tört ki mindenfelől a rivalgó „éljen”.

Csermáknak olyan kedve derült, amilyen már régen nem volt, és eljátszott egész éjfélig.

Másnap azután még arra is rá lehetett venni, hogy a templomban is zenéljen az orgona mellett.

A grófnak nagyon jól esett, hogy erre rábírhatta; ez egyszerűen ellenképe volt a tennapi napnak, s a művész újlag dicsőíté magát játékában.

Azonban innen egyszerre csak eltűnt, és senki nem vehette észre még csak azt se, hogy merre, hova lehetett.

A gróf rettenve kerestette, de mindhiába.

Nem találták sehol.

A háborgó lélek riadt fel megint, mely ha megpihen is egy pár pillanatra, azután ismét fellázad kérlelhetlen nyugtalansága – és visz, ragad magával.

A szívben, a lélekben van az, ami legjobban üldözi; az üldözi a szegény örültet is maga előtt, szüntelen fülébe zúgva:

Menj! menj!

S a szegény csavargó, maga sem tudja miért, – hanem megy, maga sem tudja hova – hanem megy.

Jön az éj. Lenyugszik, lepihen... s azután álmában megint elképzeli valamit, mintha valamely titkos parancsszót hallott volna megdöbbsenni lelkében... és fölkel... és megy tovább! tovább!

S a szegény csavargó sok utat, földet bejár, s a szegény csavargó megint csak a régi rongyos csavargó...

Hol itt! hol ott! Egy helyen nincsen maradása.

Ma itt, holnap megint tovább, s azután innen is eltűnik. Még akad valaki, aki beszél róla, hogy itt meg itt látta, ilyen meg ilyen rongyos öltözékben.

Azután elmúlik megint jó darab idő, s azután még csak az sem akad, aki valamit tudna felőle mondani, – aki megmondhatná felőle, hogy hol s merre jár.

Eltűnt... elenyészett nyom nélkül, mintha valahol a föld nyelte volna el.

– De hát hová lett?

– Hová? Hová?

Ki tudja azt? ki számol arról, hova lesznek, hol halnak el a légmadarai?...

* * *

Csak hosszú évek múlva tudja meg a haza, hol teltek el a nagy művész utolsó napjai.

Csak hosszú évek múlva olvassuk, hogy a veszprémi sírkertben, egy sír fölött, ahol szobornak kellene állani, egyszerű sírkő jegyzi a kiszenvedett művész porladozó hamvait.

Így szól a tudósítás:

„Veszprém délkeleti nagy temetőjében, közel a csinos kápolnához, egy már félig beomlott sír fölött áll mintegy 4 lábnyi magas homokkő emlék, melyen következő sorok olvashatók:

CSERMÁK ANTAL,

több jeles magyar nóták szerzőjének porai
felett. Ki meghalt LI. esztendejében.

Oct. XXV. MDCCCXXII.

A nemzeti csinosodás kedvelői által emeltetett.

MDCCCXXVI.”

EDELÉNYI ÚJSÁGOK ÉS ALKALMI KIADVÁNYOK

A helytörténet szempontjából fontosnak tartom, hogy a városunkban egykor megjelent és napjainkban megjelenő újságokat és alkalmi kiadványokat számbavegyem. A két világháború között működött Edelényben a Blaszc-féle nyomda (habár ez egy visszaemlékezés szerint csak erős jóindulattal nevezhető nyomdának), mégsem készült ebben az időben újság, csak könyvek, képeslapok, plakátok, meghívók kerültek nyomtatásra.

Az alábbiakban a diákok által készített „újságtól”, az üzemi, iskolai kiadványokon keresztül, minden Edelényben napvilágot látott kiadványt bemutatok, amely a könyvtár helytörténeti gyűjteményében megtalálható.

1. Edelényi újság (1941- 43 ?)

Megjelenik hetente egyszer, hirdeti a fejléc az 1943. május 15-én megjelent 17-es számon. Harmadik évfolyamként hirdeti, mégsem ismerünk több számot az A/4-es , a gépírólap két oldalára géppel írt, középiskolás(ok) által szerkesztett és készített újságból. Főszerkesztő: Weinberger Kurt.

2. Magyar fiúk (1943- ?)

A/5 méretű, 4 oldalas, gépelt, középiskolások által készített kiadvány. Szerkesztik: Harsányi Gyula, Harsányi Ádám és Lantos István. Két száma van a könyvtár gyűjteményében. Az egyik fejlécén a Diákfolyóirat alcím is szerepel.

3. Népfőiskolai tudósító (1946- 47)

Edelényben 1946-47-ben népfőiskolát szerveztek Edelény és a környék fiataljai részére. Lelkes szervezője volt dr. Borsovai Lengyel Gyula edelényi ügyvéd. Ebből az alkalomból jelent meg az újság dr. Borsovai Lengyel Gyula szerkesztésében, és a hallgatók

által írt cikkeket közölte. Nem tudjuk, hány száma jelent meg összesen, az A/4-es, 4 oldalas, gépelt újságnak, mi négy számát ismerjük.

4. Bódvavölgyi könyvtáros (1959-1964)

Az edelényi könyvtár hosszú időn keresztül, mint járási könyvtár, területi feladatot is ellátott, és ilyen minőségében fontosnak tartotta a községi könyvtárakkal és fenntartó szerveikkel, a tanácsokkal való rendszeres kapcsolattartást, melynek eszköze volt ez a kiadvány. A/4-es, változó oldalszámú volt, és 11 száma jelent meg 1959 és 1965 között. Az első tíz szám a Járási Tanács stencilgépén, az utolsó (a tizenegyedik) pedig a Megyei Könyvtár Rominor offszet gépén készült. Példányszáma változó volt: 140, 150, az utolsó 280 példányban készült. Felelős kiadó: Slezsák Imre, a Járási Könyvtár vezetője.

5. Edelényi könyvbarát (1965- 66)

A változó oldalszámmal (17, 20 stb.) és példányszámmal (300, 400) megjelent A/4-es méretű kiadványra így emlékszük vissza Slezsák Imre nyugalmazott könyvtárigazgató, az egykori felelős kiadó:

„1963. december 22-én nagyot lépett előre Edelény könyvtárügye, felavattuk az azóta is nagy forgalmat lebonyolító közművelődési könyvtárat. A korábbi szűkös, jobbára csak a könyvek kölcsönzésére alkalmas könyvtáráépület után a tágas, vonzó épületben lehetőség nyílt korszerű könyvtári munkára, rendezvények, író-olvasó találkozók, baráti összejövetelek, művelődő közösségek szervezésére. Olvasóink nagy érdeklődéssel támogatták kezdeményezéseinket, nőtt az olvasók száma, rendezvényeinken megtelt a könyvtár. Egyre nagyobb szükségét éreztük az olvasókkal, a község lakosságával való kapcsolattartás érdekében valamiféle rendszeresen megjelenő nyomtatott orgánium létrehozásának.

Ennek sokszorosítási feltételei akkor teremtődtek meg a II. Rákóczi Ferenc Megyei Könyvtárban egy Rominor A/4-es offszet sokszorosító munkába állítása révén. Nagy ügybuzgalommal indítottuk be a lehetőségünket, tehetségünket próbára tevő vállalkozásunkat, az EDELÉNYI KÖNYVBARÁT megjelentetését, a megyei könyvtár technikai segítségével. A könyvtári tájékoztatás, a helyismeret, a helytörténet, a helyi szellemi értékek bemutatását szolgáló kiadványnak szántuk. Minden tekin-

tetben „önerős” vállalkozás volt ez, a közlemények megírásától, azok közvetlen, a sokszorosítógépre felkerülő alumíniumlemezre írógéppel történő gépelésén át a szöveg fényképekkel, kézi rajzokkal való díszítéséig, illusztrálásáig. 1965-ben öt, 1966-ban egy példány jelent meg.

Mind tartalmilag, mind formailag előnyre változott, fejlődött a lap, bővült a szerzőgárdája és igény is volt rá, mégis csak hat számot érhetett meg. Figyelmen kívül hagytam ugyanis a kiadásra vonatkozó rendelkezéseket. E szárnybontogatáshoz, lapmegjelentetéshez nem volt engedélyünk. Az illetékesek elzárkóztak kérelmünk támogatásától, így a Tájékoztatói Hivatal megjelenést tiltó, fenyegető levele következtében a 7. számot már nem mertem megjelentetni.

Az akkori sajtótörvény értelmében évente csak három száma jelenhetett volna meg engedély nélkül. Ilyen kevés számmal nem értük volna el a kiadvány célját, az olvasókkal, a lakossággal való rendszeres kapcsolattartást. Lehetőség volt viszont tájékoztató jellegű programfüzet rendszeres, havi megjelentetésére. Ezért korábbi nagy és szép terveinket részben feladva kompromisszumként, folytatásaként az Edelényi Könyvbarátnak, megjelentettük a Könyvtári Tájékoztatót.”

6. Edelény versenyhíradó (1965); Edelényi bányász versenyhíradó (1965- 66); Edelényi bányüzem verseny híradó (1967)

Az A/4-es méretű, sokszorosított, változó oldalszámú kiadvány 26 példánya van a könyvtár helytörténeti gyűjteményében bekötve. Nagyonbár az üzem vezetői, adminisztratív dolgozói írták, szerkesztették, és a vállalat miskolci központjának sokszorosító üzemében díszítették és készítették. A lap az Edelényi Bányászati Üzem akkori gazdasági, politikai, társadalmi életének hű tükre. A példányszám és a felelős szerkesztő nincs feltüntetve, és nem tudjuk, hogy készült-e több példány még.

7. Községfejlesztési verseny-híradó (1965); Községfejlesztés (1966- 68); Híradó (1969-70)

A változó oldalszámú, A/4-es kiadvány a Járási Tanács stencilgépén készült. Csak a Híradó számain tünteti fel a felelős kiadót, szerkesztőt, példányszámot, engedélyszámot, a szerkesztőség címét és a szerkesztőbizottságot az alábbiak szerint:

Szerkesztőbizottság: Dr. Vodila Barna, Dr. Barkóczy Tamás,
Varga Ferenc, Implom János, Slezsák Imre, Juszkó István.

Felelős szerkesztő: Dr. Vodila Barna, a Járási Tanács VB titkára.

Felelős kiadó: Dr. Barkóczy Tamás, a Járási Tanács Tk. főea.

Szerkesztőség: Edelény, Lenin út 52.

Engedélyszám: III./400/s/1/69/Bp.

Megjelent: 260 pld.

A Járási Tanács területei feladatai között jelentős helyet foglalt el a községek fejlesztése és ennek érdekében a lakosságtól beszedett községfejlesztési alap növelése, minél eredményesebb felhasználása, és ezzel együtt a társadalmi munka eredménynövelő szervezése.

Ennek érdekében a községek között versenyt hirdettek és a legjobb eredményt elérőket jutalmazták. E cél szolgálatára hozták létre a kiadványt, mely a fenti címeken jelent meg. Kilenc számát őrizzük bekötve.

8. Az edelényi bányauzem 10 éves munkája 1956-1965 (1966)

Az A/4-es, 27 lapos kiadvány lapjainak csak egyik oldalán van szöveg. Nincs impresszuma, csak az első lap hátoldalára írták rá kézzel: Szerkesztette: Bertalan József, 1966 augusztus hó.

A kiadvány előszavából megtudjuk azt is, hogy 1964-től FONTOSABB MŰSZAKI-GAZDASÁGI MUTATÓK címen rendszeresen jelentettek meg egy kiadványt, melyből sajnos nincs a gyűjteményünkben.

9. Könyvtári Tájékoztató (1966-1992); Kulturális Hírmondó (1992-1993); Edelényi Műsor (1994-től)

A változó oldalszámmal és példányszámban megjelenő A/5-ös méretű kiadvány az elmúlt harminc év alatt sokat változott. Kezdetben stencilezett formában készült, majd a következő lépésként sokszorosítógépen a II. Rákóczi Ferenc Megyei Könyvtárban, végül az edelényi könyvtár technikai fejlődésének kö-

szönhetően ma már számítógépes szövegszerkesztőn és a könyvtár házinyomdájában készül.

A Városi Rendezvények Háza és Könyvtár rendezvényein kívül, sok érdekes információval is szolgál a havonta megjelenő kiadvány. Félévenként Sajtófigyelő címmel mellékletként jelenik meg az újságokban Edelényről megjelent írások bibliográfiája, májusban az Edelényi Hét műsorfüzete.

Felelős kiadó: a Városi Könyvtár igazgatója.

Szerkesztők: Slezsák Imre, 1992. októberétől Laki Lukács László.

10. Tsz Híradó (1968-69, 1972) Az edelényi "Alkotmány" Termelőszövetkezet tájékoztatója

A könyvtár helytörténeti gyűjteményében hét számát őrizzük bekötve a ma már felszámolt, darabjaira hullott, valamikor jónevű termelőszövetkezet híradójának. 1968. 1. évf. 1., 2., 3. szám, 1969. 2. évf. 1., 4., 5. szám és 1972. 3. évf. 3. sz.

A lap A/4-es méretű, változó oldalszámú, setncilezett formában jelent meg, a felelős kiadó és szerkesztő feltüntetése nélkül.

11. Körzeti könyvtáros (1969- ?)

Egy példánya van a gyűjteményben. Három lapos, A/4-es méretű, stencilezett kiadvány. A Járási Könyvtár jelentette meg, a körzeti könyvtárak tájékoztatása céljából. Ezek a könyvtárak közvetlen a járási könyvtárhoz tartoztak, a községek Edelény társ-községei voltak, valamint a különböző üzemekben és intézményekben lévő fiókkönyvtárak is idetartoztak.

12. 20 éves az edelényi "Alkotmány" termelőszövetkezet (1970)

1970-ben ünnepelte a mára már darabjaira hullott termelőszövetkezet fennállásának 20. évfordulóját. Ebből az alkalomból jelent meg az A/5-ös, 71 oldalas könyv, amely a Borsod megyei Nyomdaipari Vállalatnál készült 1500 példányban. Török Alfréd írta, a fényképeket Laczó József készítette, és Hartman Bálint, a tsz elnöke volt a felelős kiadó.

13. Edelényi bányauzem 1966-70 (1971)

Az A/4-es, számozatlan oldalú kiadvány a III. ötéves terv eredményeit propagálta. Impresszuma a következőket tartalmazza:

Kiadja: Az Edelényi Bányauzem Vezetősége, a Bányászklub és FMKT szervezete.

Összeállította: Gonda György

Grafikon: Spóner Sándor

Rajzolta: Ruzsin Romuluszné

Készült: A BSzV Sokszorosító Üzemében 1971-ben, 300 példányban.

(FMKT = Fiatal Mérnökök, Közgazdászok és Technikusok; BSzV = Borsodi Szénbányák Vállalat.)

14. Bódva-parti lapok (1971)

Az Edelényi Gimnázium újságja volt. Két számát ismerjük, melyek 1971 júniusában (1. évf. 1. sz.) és decemberében (1. évf. 2. sz.) jelentek meg. Nem tudjuk, hogy több száma jelent-e meg az A/4-es méretű, változó oldalszámú, az Edelényi Bányauzemnél stencilezett lapnak. Impresszuma a következőket tartalmazza:

A Bódva-parti Lapok: az Edelényi Gimnázium iskolaújságja

Diákszerkesztő: Varga András 4. a.

Tanárszerkesztő: Varga István

A kiadásért felelős: Bojtor István igazgató

1971. I. évfolyam 1. szám

15. Az Izsó Miklós Gimnázium diákújságjai

1982 novemberében megjelenik egy 17 oldalas, A/4-es méretű, stencilezett kiadvány *IRKA-FIRKA* címmel, melynek szerkesztői utószavában a következőket olvashatjuk: „Ez volt az első újság, amelyet a Fonyó Sári alapszervezet (KISZ, a szerző) szerkesztett, de reméljük, hogy nem az utolsó. Ha minden igaz, az újság félévenként fog megjelenni.” Hogy igaz volt-e? – nem tudjuk, mert az Irka-Firkából csak ezt az egy számot ismerjük. A gimnázium 1983-ban veszi fel Izsó Miklós (1831-1875) szobrászművész nevét.

1983. április 15-én *ÍME MI 3. a.* címen lát napvilágot a legújabb diáklap. Az A/4-es, oldalszámítás nélküli, stencilezett lapban olvashatjuk a „Használati utasítás” végén: Ára: 3,- Ft, Gyártja az I. M. G. keleti szárnyán lévő osztályteremben székelő lelkes 3. a. tagjainak tábora. Edelény, 1983. április 15.

Az újság borítóján kívül nyolc lapos, csak az egyik oldalán van szöveg. Ez a diák önkormányzati napokra készült, tehát egy-szeri kiadvány, mint a következőkben ismertettek is.

1985-ben *TÚSKE* címmel jelenik meg egy A/4-es méretű, stencilezett, tíz oldalas újság a negyedik évfolyam munkájaként. Nem tünteti fel az évet, azt csak az akkori negyedikesek nevéből tudtuk megállapítani. Nincs impresszuma sem. A címlapon a címen kívül még ez áll: TANÁRAINK, TANULÓINK FIGYELMÉBE!!!

TELERIZSA címen többször is jelent meg újság. Az első 1987. IV. 2-3. dátummal. Stencilezett, A/5 méretű, 11 oldalas. 1988. III. 31. - IV. 1. dátummal jelenik meg a következő A/5 méretben, de a géppel írt 16 oldalas újság már gyorsmásolóval készült. Még ismerünk egy 12 oldalas, A/5 méretű, géppel írt, sokszorosított Telerizsát 1992. IV. 8-9. dátummal.

1993. március 25-én jelenik meg az *IZSÓ TIMES*. A/5 méretű, 14 oldalas, számítógépes szövegszerkesztővel készült, sokszorosított újság. Az impresszumában az alábbiakat olvashatjuk:

Szerkesztette: Krajnyák Éva 4. b.

Rajzokat készítette: Magyar Noémi 4. b.

Az egészet kijavívtatta: Tóth Dóra

Mindezeket összerendezgette: Krajnyák Tibor

Készült az Izsó Miklós Gimnáziumban IBM PC Windows Write-tal.

Megjelenik 1994. ápr. 20-22-én *BARESZ HÍRADÓ* címen egy A/5 méretű, 12 oldalas, számítógépes szövegszerkesztővel készített, sokszorosított újság a 4. a. osztály szerkesztésében, és a 4. b. osztály szerkesztésében egy A/4-es, 12 oldalas számítógépes szövegszerkesztővel készített, sokszorosított újság *A TE LAPOD* címen. Ennek impresszumában, többek között, a következőket olvashatjuk:

Megjelenik az Izsó-napokra

Főszerkesztő a IV. b. osztály

Vezető szerkesztők: Lázár Krisztina, Marton Réka,
Koleszár Krisztián

A sokszorosítás a Városi Könyvtárban készült.

1995. márc. 28-án az Izsó Napokra jelenik meg a *NEW IZSÓ TIMES*. A/4-es méretű, 10 oldalas, számítógépes szövegszerkesztővel készített, sokszorosított újság. A 4. a. szerkesztette. A sokszorosítás a Városi Könyvtárban készült.

Újabb diákújságokat nem ismerünk.

16. Edelényi műsor (1982-1985); (1986-1989)

Az A/5 méretű, sokszorosított, kartonborítóval ellátott kiadvány az Edelényi Művelődési Központ és Ifjúsági Ház rendezvényeiről tájékoztatta a város lakosságát. Az intézmény stencilgépén, majd Rominox nyomdagépén készült. Háromféle borítója volt. Mindhárom Mezey István grafikusművész tervezte. Változó oldalszámú volt, a példányszám és a felelős kiadó feltüntetése nélkül jelent meg.

17. BORSOD (1986: 4 szám, 1988: 3 szám, 1989: 9 szám, 1990: 8 szám)

1986 szeptemberében az Edelényi Művelődési Központ és Ifjúsági Ház megjelentetett egy négy oldalas újságot (napilap formátumban) BORSOD néven, abban bízva, hogy ez majd állandó újságja lesz a városnak. A még ebben az évben megjelenő három számot (október, november, december) a Nyomozz velünk! című városmozgató játékhöz kapcsolódva adták ki a Ruhagyár, a bánya és a termelőségvetkezet támogatásával. Ezek is a Borsodi Nyomdában készültek, de már hat oldal terjedelemben. Az ifjúsági ház és az üzemek dolgozói írták, Szegőfi Péter szerkesztette és az ifjúsági ház igazgatója, Hadobás Pál volt a felelős kiadó.

A következő évben nem jelent meg a lap, és 1988-ban is csak három számot tudtak megjelentetni.

1989-ben új fejléctet terveztek, és jelentős támogatást kaptak a városi tanácstól. Kuratóriumot hoztak létre a lapkiadáshoz,

azon üzemek és intézményektől delegált tagokkal, melyek anyagilag támogatták a kiadást. A 7. számtól A/4-es méretű és 12 oldalas lett az újság, és a B. A. Z. megyei Közművelődési Módszertani Központban készült.

1990-ben még sikerült nyolc számot kiadni, de a gazdasági és politikai változások nem kedveztek az újság további megjelentetésének.

A szerkesztője volt még Baranyi Ferenc is, majd egy háromtagú szerkesztőbizottság működött Baranyi Ferenc, Lukács László és Nagy Attila közreműködésével.

18. Bűnbak (1987)

Alkalmi kiadvány, mely humoros írásokat és rajzokat tartalmaz. Az Edelényi Művelődési Központ és Ifjúsági Ház adta ki, A/4 méretben, 48 oldalon. Költségeit a benne lévő reklámok fedezték. Főleg miskolci szerzők írták.

19. Emlékmű (1991. Március 15.)

A Hősök terén álló, 1930-ban készült első világháborús emlékmű eredeti állapotába történt visszaállítása és a második világháború edelényi áldozatai névsorával történt kibővítése utáni avatóünnepség alkalmából készült a kiadvány. Az Edelényi Városszépítő Egyesület és a Művelődési Központ és Ifjúsági Ház adta ki, Lukács László és Slezsák Imre szerkesztésében. A/4-es méretű, 12 oldalas. Lapterv: Dekorsoft Kft., Miskolc, Melinda út 2. Készült a Hejőmenti MGTSZ nyomdájában.

A városi önkormányzat Emlékmű Bizottságának tagjai: Baranyi Ferenc, Lukács János, Lukács László, Nagy Attila, Varga András.

20. Edelényi hírmondó (1991)

A Szabad Demokraták Szövetsége edelényi szervezetének ügyvivő testülete volt a szerkesztője és kiadója az A/4-es méretű, változó oldalszámú újságnak, mely néhány szám után megszűnt. Felelős kiadó: Molnár Oszkár.

21. Híradó (1991)

Az alcímek jól mutatják az újság célját: Önkormányzati Hírek; A polgármesteri hivatal tájékoztatója. Az A/4-es méretű, 6 oldalas kiadványt Lukács Árpád állította össze és Bóta Imre készítette el számítógépes szövegszerkesztővel, és végül a hivatal sokszorosító gépén másolták. Néhány szám után megszűnt.

22. Suli saláta (1992-1996)

Az 1. Sz. Általános Iskolában (1996-tól Szabó Lőrinc Általános Iskola) készült diákújságnak öt száma jelent meg 1992-1994 között, ismereteink szerint Czipa Alexandra szerkesztésében, s négy száma a könyvtár helytörténeti gyűjteményében megtalálható (1., 2., 3. és 5.), Két száma van a gyűjteményünkben 1996-ból (március, április), ezeket Vattay Zita és Kiss Zsófia szerkesztette. Az első újság változó oldalszámú, A/4-es méretű, sokszorosított, géppel és kézzel írt, a második A/4-es, sokszorosított, számítógéppel szerkesztett és kézzel írt, 14 oldalas.

23. Telinform (1993-tól)

1991-ben jött létre a Városi Televízió az Edelényi Művelődési Központ és Ifjúsági Ház keretén belül. 1993-ban önálló intézmény lett, és a technikai fejlődéssel párhuzamosan indult be a képújság Baranyi Ferenc szerkesztésével. A hírek és hirdetések rendszeres cseréjével folyamatosan működik.

24. Izsó Miklós Gimnázium 30

A gimnázium fennállásának 30. évfordulója alkalmából jelent meg a 123 oldalas A/5 méretű könyv 500 példányban. Dr. M. Takács Lajos igazgató állította össze volt tanárok és diákok írásai-

nak felhasználásával. A könyv tartalmazza az addig végzett diákok és az iskolában tanított és tanító tanárok névsorát. A könyv a városi könyvtárban készült.

25. Edelényi Napló (1993-1994)

Néhány lelkes fiatal indította el a lapot az Edelényi Városszépítő Egyesület kiadványaként, vállalkozók anyagi támogatásával. Az edelényi Városi Könyvtár elektronikus kiadványszerkesztőjén és sokszorosító műhelyében készült az A/4-es, nyolc oldalas lap. Főszerkesztője Smik Ferenc volt. Néhány szám után megszűnt.

26. Edelényi Valóság (1996-tól)

A VALUVA Kft. kiadásában jelenik meg Edelény legújabb újságja. A 16 oldalas, A/4-es méretű lap a kazincbarcikai Szalézi Don Bosco Szakképző Iskola nyomdaüzemében készül. 1996-ban a mutatószám jelent meg, 1997-ben havi rendszerességgel került az olvasók elé a lap. 1998-ban már a harmadik évfolyama indult az újságnak. A harmadik évfolyam harmadik számától Edelényi és Bódva-völgyi Valóság.

27. A Borsodi Tájház Közleményei (1997-től)

A város legújabb periodikája a tervek szerint félévente jelenik meg folyamatos számozással. Első számát a VI. Edelényi Hét megnyitóján vehette kezébe az olvasó. Edelény és a városkörnyék helytörténeti folyóiratának szerepét kívánja betölteni a Városi Rendezvények Háza és Könyvtár kiadásában megjelenő füzet. Felelős kiadó Laki Lukács László, a VRHK igazgatója, szerkeszti Hadobás Pál és Laki Lukács László. Változó oldalszámú, A/5 méretű, számítógépes szövegszerkesztővel készült, sokszorosított kiadvány.

28. Izsó Miklós Gimnázium és Szakképző Iskola Évkönyve 1996/97.

A több mint 30 éve fennálló középiskolának ez az első évkönyve. Tanárok, volt és jelenlegi diákok írták az 57 oldalas, A/5 méretű füzetet, mely a szerkesztő Kardos Sándor igazgató tervei szerint minden évben meg fog jelenni. A gimnázium számítógépes szövegszerkesztőjén készült és a városi könyvtárban került nyomtatásra.

29. Nefelejcs szirmok (1998-tól)

Az edelényi Nefelejcs Óvoda jelentette meg 1998 februárjában az A/4-es, 16 oldalas, sokszorosított kiadványt. Nincs feltüntetve sem a kiadó, sem a szerkesztő. Megjelenésével kapcsolatban sem közöl semmilyen információt. Borítója műnyomó papír, színes nyomattal, tűzés helyett két lyukon világoskék szalaggal átkötve. Gyermekverseket, feladatokat, gyermektornát stb. közöl. Az anyag többségét más kiadványokból vették át.

30. Diáknews(ó) (1998-tól)

1998. február 11-én jelent meg a Diáknews(ó), az edelényi Szabó Lőrinc Általános Iskola diákjainak havilapja, amint a címlapon is olvashatjuk. Az A/5-ös 12 oldalas újság címlapjáról még az alábbiakat is megtudjuk: I. évfolyam 1. szám, ; Főszerkesztő: Harcsáné Zsemkó Csilla, Szerkesztők: Bajusz Orsolya, Bodnár Renáta, Bohács Péter, Papp Judit, Sógor Roland, Tóth Enikő, Vas-kó Zsuzsa; Ára: 50 Ft.

Azt nem közli, hogy kinek a számítógépén szerkesztik, hol sokszorosítják, ki a felelős kiadó és hány példányban készül.

Emlékező könyv

Idén – és jövőre – ünnepeljük az 1848-49-es forradalom és szabadságharc 150. évfordulóját. A kerek évfordulók alkalmával mindig nagyobb figyelmet fordítunk a szóban forgó történelmi eseményre. Így van ez most is. Március 15-én ünnepeltek az emberek mindenfelé az országban, pályázatokat írtak ki '48 kapcsán, fiatalok irodalmi és történelmi vetélkedőkön mérik össze tudásukat. Egy ilyen – mezőkövesdi – vetélkedő zsűroraként örömmel tapasztalhattam, hogy a megye középiskolásai milyen fölkészültek, milyen közel áll szívükhöz az a kor, ez a márciusi ünnep.

Az edelényi Városi Könyvtár egy könyvvel adózott a forradalom és szabadságharc emlékének. „1848-1849 emlékei Edelényben és környékén” címmel adták ki az Edelényi Füzetek 18. darabjaként Hadobás Pál szerkesztésében a Laki Lukács László által összegyűjtött anyagot. A kötet szép példája a patriotizmusnak, a gyümölcsöző hazaszeretetnek. Tanúbizonyossága annak, hogy a provincializmus nem feltétlenül „mucsaiszmus”, a szeretetben fogant elfogultság képes fölfedezni és felmutatni a helyi értékeket.

A kötet gerincét Szolnoky Lajos etnográfusnak (1923-1994) a Magyar Néprajzi Múzeumban őrzött gyűjteménye képezi, amelynek másolata megtalálható az edelényi könyvtár helytörténeti gyűjteményében. Szolnoky 1946-ban, a 100. évforduló közeledtével arra a kérdésre kereste a választ Edelényben és a környék falvaiban – Perkupán, Szalonán, Szendrőben, Szendrőládon –, hogyan él az emberek emlékezetében a forradalom, mit tudnak vezetőiről és hőseiről.

Ezt az anyagot kiegészítik a szabadságharchoz kapcsolódó helyi érdekességekről szóló írások, és azoknak a szabadságharcban részt vett személyeknek az életrajzai, akik ezen a vidéken éltek vagy itt születtek.

Érdekes és megható olvasmány a két laki „Huszárkönyv” '48 szellemében fogant néhány versezete.

A szerény, ám szép kiállítású könyvecskét Korkos Jenő Zoltán grafikai díszíti. Jószívvvel ajánlom minden lokálpatrióta, szülőföldjét szerető és megbecsülő ember számára. A szöveggondozást M. Takács Lajos végezte, aki az 1997. március 14-én a borsodi református templom kertjében elmondott ihletetlen szép emlébeszédével szerepel a kötetben. A kézbe simuló kötet technikai kivitelezése Slezsák Zsoltnak köszönhető, aki kezdetektől szakmai alázattal, hozzáértéssel készíti ezeket az igényes kiadványokat, remélhetőleg sokak örömeire és hasznára.

Megjelent: Észak-Magyarország. 54. évf. 85. sz. (1998. ápr. 10.) 8. p.

Ezúton köszönjük a könyv megjelenésének támogatását a Közoktatási Ellátási Körzetnek.

A könyv megvásárolható 350 forintos áron a Városi Könyvtárban.

KOVÁCSMŰHELY A TÁJHÁZBAN

1998. május 17-én kerül sor a Borsodi Tájház új portáján a rekonstruált falusi kovácsműhely átadására, s ezzel kezdetét veszi a májustól októberig nyitva tartó városi múzeum nyolcadik szezonja. Örömről szolgál, hogy újabb szép kiállító- és bemutatóhellyel gyarapodik múzeumi együttesünk, s egy olyan szakmának állíthatunk emléket, mely mára már kihalófélben van, s csak a művészi kovácsoltvas munkákban él tovább. A kovácsok, a gépészkovácsok munkája egykor nélkülözhetetlen volt a falvakban, és megbecsült tagjai voltak a falu társadalmának, hisz munkájukra, szakértelmükre nap mint nap szüksége volt a falunak. Ők patkolták meg a lovakat, javították meg a szekereket, szerszámokat készítettek és még számtalan más munkát is elvégeztek.

Ezen ősi mesterség szerszámai és munkái kapnak most helyet a tájházban a miskolci székhelyű Melegalakítógyár Kft. anyagi támogatásával, mely segítséget ezúton is köszönjük Varga István ügyvezető igazgató úrnak. A kovácsműhely építését a MONUSZ Kft. végezte, berendezéséhez Hodossy Gyula bácsi nyújtott segítséget, a szerszámok rendbetételénél még Boda Béla segédkezett. Munkájukat köszönjük.

A szerszámok két korábban vásárolt kovácsműhely berendezéséből kerültek tulajdonunkba.

Terveink szerint a műhelyben rendszeresen tartunk bemutatókat, hogy a ma felnövekvő nemzedék is megismerhesse e kihaló mesterség szépségeit, nehézségeit.

E megismeréshez nyújtunk segítséget a kovácsolás történetének rövid bemutatásával Perekály Károly: Stílus és technika a kovácsoltvas-művességben című könyvéből vett részlet segítségével.

„A vaskovácsolás háromezeréves története a felfelé ívelés és a hanyatlás egymást váltó sorozata. A vasművesség kezdetén az ókori népek kezdetleges technikával, primitív szerszámokkal, a mesterség még gyakorlatlan műveleteivel létrehozott termékei csupán a minimális szükségletek kielégítésére irányultak.

Az ércből nyert vas (bocs- vagy bucavas) megdolgozását, szükség szerinti alakítását a vasművesség legkorábbi szakaszában még kőszerszámokkal végezték, ahogy azt egy Firenzében őrzött egyiptomi relief mutatja. Egy munkás háromlábú széken ülve tartja a fatökre helyezett köüllön nyugvó, megmunkálendő vasdarabot, míg a formálást, a kovácsolást a másik munkás két kézbe fogott, nyél nélküli kőkalapáccsal végzi.

A vas formálhatóságának és szilárdságának felismerésével a kőszerszámokat fokozatosan vasanyagúak váltották fel a kézműipar és a mezőgazdaság területén.

A fejlődés további fokán a kovácsolást már vasüllön, vaskalapáccsal végezték.

Az olvasztókat és kovácműhelyeket kezdetben nem a patakok mellé építették – ekkor még a víz erejét sem a levegő befúvásához, sem a kalapácsok mozgatására nem tudták felhasználni -, hanem erdős völgyekbe, ahol a tüzelő helyben termett. Kezdetben ugyanis az ércek redukálására és a kovácsoláshoz kizárólag faszénét használtak, és csak később hevítettek kőszénnel vagy koksszal.

Az ókorban, de még a kora középkorban is primitív módon, nehéz fizikai munkával állították elő a bucavasat. Kezdetben a felszínen is előforduló vagy közvetlenül a felszín alatt vékony rétegekben húzódo gypvasércet vagy mocsáércet ásóval vagy kapával termelték ki. Földbe mélyített, agyaggal tapasztott, félgömb alakú olvasztógödörökben – a természetes széljárás kihasználásával vagy agyagfúvókán át fújtatóval táplált – faszéntüzzön redukálták fémvassá, amely az olvasztógödör aljában képlékeny vasgomolya alakjában, dermedt állapotban maradt vissza. A hőmérséklet nem volt elég magas ahhoz, hogy a vas folyóssá váljék, ezért csak salaktömegbe ágyazott pépes, szivacsos állapotú lágyvastomb, ún. buca képződött. A salakot ismételt hevítéssel, majd a kemence közelében felállított üllön kovácsolással távolították el. Az így nyert vasat általában 5 kg-os, 48...55 cm hosszú, két végén hegyesre kovácsolt orsó alakra formálták, és a végekbe kb. 20 mm átmérőjű lyukat ütöttek. A kihegyezés gyakorlati célja az volt, hogy a vevő ennek kinyújtásából, töréséből és egyéb mechanikai próbákból következtethessen a vas minőségére; a lyuk pedig a szállítást könnyítette, mert a két véget kötélhurokba lehetett fűzni. A kötelet tarisznya módjára a nyakba akasztották, úgyhogy a kéz szabadon maradt, s a súly a hátat vagy a mellét, esetleg a jobb vagy bal oldalt terhelte.

A vasérc redukálására épített olvasztógödörök körülfalazásával annak fejlettebb formáját, a bucakemencét hozták létre. Később a kemencefalak magasításával (a kelták kéményszerűvé fejlesztették) természetes huzat is növekedett, és ennek további fokozására a bucakemencéket – ahol erre mód kínálkozott – a hegyoldalakra építették, így a redukáláshoz szükséges léghuzatot a völgyekből felszálló légáramlat vagy a sziklák közötti légjárás szolgáltatta. A természetes légáramlást a mesterséges fújtatás váltotta fel kézi- és láb fújtatókkal. Ez utóbbit láthatjuk az i. e. 1475 körül készült falfestményen Rekhmenosz fáraó sírjában, amely a karnaki Amon-templom kapuszármányainak öntését ábrázolja. A falképen a tüzet lábbal hajtott, bőrből készült fújtatóval élesztik. Ilyeneket alkalmaztak a bucakemencéknél a léghuzat növelésére.

Bucavasból kovácsolták a használati tárgyakat, a fegyvereket, de a kardokhoz, hogy megfelelő acélt kapjanak, még külön eljárással is kezelték a nyers bucákat. Részbeni széntelenítésükre a ritkábban alkalmazott módszerrel faszéntüzzben többször 700...750 celsius fokra felmelegítették a bucákat, majd kovácsolták, és ezzel szövetszerkezetüket is változtatták. Elterjedtebb volt a hajtogatással való acélfinoztás, amikor a különböző szénttartalmú nyersbucákból kovácsolással dróttá, pálcákká nyújtott szalagokat egymásra helyezve összekovácsolták, majd félbe-

hajtották és ismét tűzben hegesztették. Ezt legalább 4...5 alkalommal megismételték., ami által csaknem azonos szövetszerkezetű acélt nyertek. Innen ered a forrasztott vagy hegesztett acél elnevezés.

A vaskohászatban nagy fejlődést jelentett néhol a XII., másutt a XIII. századtól alkalmazott, vízi erővel működtetett fűjtatók használata. Magasabb és nagyobb befogadóképességű kemencék építésével, magasabb hőmérséklet előállításával – a vas olvadáspontjának elérésekor – már cseppfolyós nyersvas keletkezett. A nagy szénttartalmat újabb hevítéssel, ún. frissítéssel csökkentették, és ezzel acéllá, kovácsvassá alakították. Ez az új eljárás vezetett a nagyolvasztó feltalálásához.

Az első nagyolvasztók a XV. század folyamán a Rajna-menti Siegerlandban tűntek fel. A faszéntüzeltést a XVIII. század közepétől a vasolvasztókban felváltotta a kőszénkokszützelés, 1860 körül a Bessemer-, Thomas-, illetve a Siemens-Martin eljárással kezdődött a vaskohászat modern, nagyipari korszaka.”

A kohászatban végbement fejlődéssel párhuzamosan változott, fejlődött a kovácsolás is.

A kovácsműhelyben nyert elhelyezést a Hodossy-gyűjtemény, amely elsősorban öntéssel készült réz juhászkampókat, fokosokat, csengőket és vaslemezről domborított kolompokat mutat be. A munkáival Edelénynek is országos hírnevet szerző Hodossy Lajos (1892-1979) Martonyiban született. 1920-ban Sáp-pusztára kerül a gazdaságba komenciós gépész-kovácsnak. 1932-ben önállósította magát és Edelénybe költözött, ahol családi házat épített. Házaságából öt fia és egy leánya született.

Az országosan is keresett juhászkampói igényes elkészítésének technikáját és a mesterséget Gyula fiának adta tovább, aki ma is folytatja az ősi mesterséget az egykor forgalmas és mozgalmas udvar mára már megcsendesedett műhelyében. Gyula bácsi munkái ma is keresettek és népszerűek a tájházba látogatók körében.

A kovácsműhely létrejöttében közreműködtek

- HODOSSY Gyula csengő-, kolomp- és juhászkampó-készítő, a Népművészet Mestere
- MELEGALAKÍTÓGYÁR KFT. Miskolc, Varga István igazgató és munkatársai
- MONUSZ KFT. Edelény, Gergely Attila vállalkozó, R. Nagy Béla kőműves.
- BÉKY Zoltán vállalkozó

- BODA Béla ny. lakatos-asztalos
- DÉRY Tamás asztalos
- FAZEKAS Kálmán ny. kőműves
- NAGY József vállalkozó
- MEFÉM Mezőgazdasági és Fémipari Szövetkezet, Edelény-Borsod
- A VRHK dolgozói

H. P.

* * *

Cipésműhely nyílik a tájházban

Cipész = suszter, a lábbeli készítésével és javításával foglalkozó kisiparos. A korábbi csizmadia mesterség mellett a múlt század első felében, főleg a mezővárosokban kezdett a cipésmester is megjelenni. Kezdetben egyet jelentett az ún. „német vargák”-kal, akik nyugati mintára finomabb lábbeliket, férfi és női cipőket készítettek.

A 19. század második felétől napjainkig a cipésmester a magyar falusi kisiparosság egyik jellegzetes alakja volt. A cipésmester eszközei például: szabódeszka, dikics (kések), árak, szurkos cérna vagy fonál a varráshoz, csiptető a szárvarráshoz, a lábszija a varráskor vagy szögeléshez, a ráspolyok, sámfák, kaptafák. Jellegzetes műhelyberendezés: a suszterszék (gyalogszék) és a bankli (asztal).

A visszaemlékezések szerint az edelényi kisiparosok a század első felében jól képzett szakemberek voltak. Az akkori szólásmondás „aranykezű kisiparosok” néven említette őket. Így a cipészeket is, akik: Mocsári Pál, Galkó János, Lipták Lajos, Szűcs Mihály, Slezsák Mihály, Jerem Károly, Kun Béla, Schuszter Antal, Bukovics Barna, Bukovics István, Skover Dénes.

Az ő emlékükre is, az ifjabb cipésznemzedék három helyi neves tagjának műhelyanyagát felhasználva rendeztünk be a Borsodi Tájházban egy kis műhelyt, híven megőrizve a mesterség régi szerszámait és termékeit.

A cipésműhely adományozói

- KORBÉLY ISTVÁN (*1916. febr. 23. - †1994. márc. 17.) műhelyéből Korbély Istvánné szül. Gazdik Erzsébet és Szabó Lajosné Korbély Erzsébet
- LACZKÓ JÓZSEF (*1919. szept. 17. - †1987. ápr. 27.) műhelyéből Laczkó Józsefné szül. Galkó Mária és Slezsák Imréné Laczkó Erzsébet
- NAGY JÁNOS (*1925. máj. 11. - †1992. nov. 2.) műhelyéből Nagy Jánosné és Nagy Klára
- VINCZE GÁBOR (*1914. aug. 3.) műhelyéből a mester.

L. L. L.

* * *

A Borsodi Tájház gyűjteményének gyarapodását segítették

Baranyay Barna - Lak	dr. Patócs Frigyesné
Béky Attila - Edelény	szül. Koflanovits Klára - Edelény
Birinyi József - Damak	Slezsák Imréné
György István - Szalonna	szül. Laczkó Erzsébet - Edelény
Hodossy Gyula - Edelény	dr. Suminé Leszkay Klára - Miskolc
Horkay János - Lak	Tamás Endréné
Kovács Istvánné - Edelény	szül. Kuzder Albina - Edelény
Köteles Pálné - Edelény	Tizedes Sándorné
Mátrai Zoltán - Edelény	szül. Bortnyik Valéria - Edelény-
Molnár István - Edelény	Finke (Drótos János hagyaték)
Nagy Béla - Edelény-Borsod	Tóth Pálné
Nagy László - Edelény-Borsod	szül. Szalóczi Sára - Miskolc
Nagy Sándorné	Veres Józsefné
szül. Schulek Ilona - Rudabánya	szül. Nagy Mária - Edelény-
	Borsod
	Veres Tibor - Edelény-Borsod

Köszönjük a segítséget.

A BÓDVA MENTE 1998. ÉVI ÉVFORDULÓNAPTÁRA

Összeállította: Hadobás Pál

Január

18-án, 55 éve hunyt el

DR. FARKAS IGNÁC

(Edelény, 1875. ápr. 29. – Bp., 1943. jan. 18.)

orvos, szakíró

28-án, 15 éve hunyt el

TAKÁCS JÁNOS

(Szuhogy, 1906. jan. 11. – Sydney, 1983. jan. 28.)

jezsuita szerzetes, rk. plébános, misszionárius lelkész Kínában,

Ausztráliában.

Február

14-én, 125 éve született, (35 éve hunyt el)

vitéz SZÉKELY FRIGYES

(Földvár, /Brassó vm./ 1873. febr. 14. – Edelény, 1963.)

naplóíró

Március

25-én, 95 éve született

JOÓ VENCEL

(Ároktő, 1903. márc. 25. – Vác, 1990. febr. 14.)

igazgató-tanító, helytörténész

Hosszú időn keresztül lakott és tanított Edelényben, eltemetve Sződligetén.

Április

14-én, 105 éve született

BALÁZS GYŐZŐ

(Felsőbánya, 1893. ápr. 14. – Miskolc, 1973. márc. 13.)

költő, író, középiskolai tanár

Rokoni kapcsolatai révén kötődik szűkebb környezetünkhöz.

Május

4-én, 125 éve született

TELEKES BÉLA

(Felsőtelekes, 1873. máj. 4. – Bp., 1960. okt. 28.)

költő, műfordító

15-én, 85 éve hunyt el

BERGER KÁROLY LAJOS

(Edelény, 1869. ápr. 24. – Magyaróvár, 1913. máj. 15.)

mezőgazdasági tanár, szakíró, eltemetve Adán.

21-én, 25 éve hunyt el

HEGEDŰS IMRE

(Damak, 1910. ápr. 15. – Kistokaj, 1973. máj. 21.)

ref. lelkész, egyházi író, néprajzi gyűjtő.

30-án, 75 éve hunyt el

MIKLÓS ÖDÖN

(Finke, 1856. dec. 14. – Passau, 1923. máj. 30.)

mérnök, szakíró, földművelésügyi államtitkár, eltemetve Alacsán.

Június

28-án, 20 éve hunyt el

DR. ZOMBOR ZOLTÁN

(Tomor, 1909. szept. 24. – Bp., 1978. jún. 28.)

főiskolai tanár, tankönyvíró, eltemetve Szikszón.

Július

16-án, 315 éve hunyt el

idős KÖLESÉRI SÁMUEL

(Nagyvárad, 1634. – Debrecen, 1683. júl. 16.)

ref. lelkész, egyházi író

1659-től nyolc évig szendrői ref. lelkész volt.

Szeptember

6-án, 20 éve hunyt el

DR. GÖRGŐ TIBOR

(Kiszombor, 1892. jún. 3. – Bp., 1978. szept. 6.)

orvos, költő

Évtizedeken keresztül Rudabánya kör- és üzemorvosa volt.

November

16-án, 15 éve hunyt el

BOBALY ISTVÁN

(Szögliget, 1905. dec. 29. – Szögliget, 1983. nov. 16.)

népköltő, helytörténész

18-án, 335 éve született

ifjú KÖLESÉRI SÁMUEL

(Szendrő, 1663. nov. 18. – Nagyszében, 1732. dec. 24.)

bölcséleti, teológus és orvosdoktor, író, bányászati szakember

30-án, 85 éve született

DR. EGYED ANDRÁS

(Edelény, 1913. nov. 30. – Bp., 1984. jan. 1.)

piarista pap, nyelvpszichológus, szakíró

December

9-én, 95 éve született (3-án, 10 éve hunyt el)

TÓTH ISTVÁN

(Finke, 1903. dec. 9. – Bp., 1988. dec. 3.)

újságíró, író

* * *

550 éve született, 475 éve hunyt el

LÁSZAI JÁNOS

(Lazo, 1448. – Róma, 1523. aug. 17.)

erdélyi főesperes-kanonok, humanista költő

295 éve született

SZATHMÁRY KIRÁLY GYÖRGY

(Hangács, 1703. – Hangács, 1775. aug. 26.)

méhész szakíró, politikus

170 éve hunyt el

CSESZNOK ISTVÁN

(Rimaszombat, 1761 – Hangács, 1828)

ref. lelkész, egyházi író

100 éve született

BÉRES GÁBOR

(Bódvavendégi, 1898 – Székesfehérvár, 1981)

rk. lelkész, helytörténész, egykor Tornaszentandrás lelkésze,

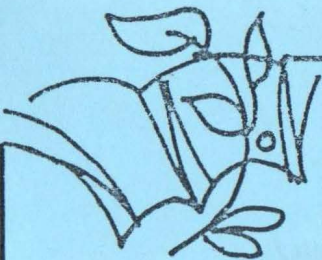
helytörténeti kutató.

* * *

TARTALOM

Múzeum a könyvtárban – könyvtár a múzeumban / Sztankóné Sándor Ibolya	3
50 éve született Fecske Csaba	5
Lászlai János. Egy, a városkörnyékről elszármazott humanista portréja / Hadobás Sándor	9
Csermák Antal Edelényben / Közzéteszi: Laki Lukács László	14
Edelényi újságok és alkalmi kiadványok / Hadobás Pál	25
Emlékező könyv / Fecske Csaba	37
Kovácsműhely a tájházban / H. P.	38
Cipésműhely nyílik a tájházban / L. L. L.	41
A Bódva mente 1998. évi évfordulónaptára / összeállította: Hadobás Pál	43

BORSODI TÁJHÁZ

3780 Edelény, Borsodi út 155.

Tel.: 48/425-472

Állandó kiállítás:

- Népi lakáskultúra a Bódva mentén a két világháború között.
- Egy kismemes család tisztaszobája
- Kovácműhely - Hodossy-gyűjtemény:
csengők, kampók és kolompok
- Cipésműhely
- Könyv- és könyvtártörténeti gyűjtemény (Borsodi út 172.)

Időszaki kiállítás:

- Vertcsipkék a Kachelmann gyűjteményből
- Fülöp Tibor kovács népi iparművész kiállítás

Látogatható:

V. 15 - IX. 15. hétfő kivételével naponta 10.00 - 18.00 óráig.
IX. 16-tól V. 14-ig bejelentésre.

Belépődíj: felnőtteknek 100 Ft.
tanulóknak, nyugdíjasoknak,
munkanélkülieknek 50 Ft.

Turista Információs Iroda (programajánlatok, ...)

Képeslapok, néprajzi és helytörténeti kiadván-
utikönyvek árusítása.

Bejelentkezés esetén: szálláslehetőség matracokon a csurben.
Kempingezési, táborozási lehetőség védett, szép környezetben.
Bográcsozási, szalonnasütési, kenyérlángos-sütési lehetőség.

Szolgáltatási díj: 100 Ft./fő